

toată lumea iubește teatrul

mituri. Pasiunea sa pentru teatru are o materializare concretă în temele enunțate, cit și în grafica de vigoare și robustețe, nu lipsită de linii delicate, decupați ori fantezii creative ale unei lumi shakespeariene în care încep deopotrivă perfecțiunea, iertarea și înțelepciunea lui Timon, într-o mare de alb și liniște, de echilibru și împăcare cu natura, prin linii sigure, triumf în harul luminii. În pinzele și desenele lui Horea Cucerzan transpare „Furtuna” spirituală, vizitată de semnul sacru al lui Ariel, dictându-i artistului starea de grație prin care un Caliban poartă pe umeri carele alegorice ale trufăsei frumuseți. Pe un scaun imperial, al vieții, odihnei și morții, sînt disputate măștile lui Hamlet și Lear, portretele de femei, inundate în alb, își smulg cu greu masca de puritate a Ofeliei. **Cuplurile**, create întru perfecțiune, sînt doar **Actori** mimînd destinul lui Romeo și al Julietei, într-o altă lume, cu alte reprezentări.

Trupuri în trupuri, asemeni unui teatru în teatru, gânduri sub măști, priviri întoarse în interior, chipuri spărgînd oglinzi infidele, penetrînd dincolo de puterea privirii, descoperînd, lăsîndu-se descoperite, în permis și nepermis, sînt tot altele legături concrete ale picturii lui Horea Cucerzan cu marile teme ale teatrului, acceptat ca arta dedublării, a refacerii macrocosmosului existențial, prin culoarea cuvîntătoare așternută ca o lumină blindă peste înțelesuri, într-un joc fără sfîrșit, tot mai aproape de noi înșine.

■ Valentin Silvestru 0 secundă de reverie

Fiecare popor își are teatrul său, așa cum își are cîntecele sale și obiceiurile Nicăieri și niciodată această artă nu și-a încetat existența; a suferit înjunționi, întreruperi ale cursului normal, interdicții de felurite soiuri, dar a trăit și trăiește mereu biruitoare. Ca un fluviu uriaș duce cu ea, prin secole, enorme depozite de aluviuni dramaturgice; căci ce s-a scris pentru scenă rămîne ca un potențial mînos, veșnic fructificabil. Si mai transportă, prin secole, amintirea celor ce au slujit-o cu geniu, actori, regizori, pictori, compozitori, ba chiar și

estelicieni ca Aristotel, istorici ca August Schlegel, critici ca Jules Lemaitre, teoreticieni ca Brecht.

Teatrul e o memorie a umanității, păstrează și ne reamintește fapte glorioase, eroi, fulgerări ale spiritului în noaptea neștiinței și ticăloșii ce nu trebuie nici-cînd uitate, povestindu-ne cum dospesc fărădelegea și cum înfloresc din martiriu împotrivirea dreptății. Teatrul ne îndeamnă să plîngem și să deplîngem; deopotrivă, să ridem și să deridem. Iar uneori amestecă în așa fel lucrurile încît ne regăsim în lumina feerică a reflecțiilor sale cu toate stările noastre, cu certitudinile atît de fluide ale vieții de fiecare zi și cu incertitudinile eterne ale istoriei care modifică mereu timpurile și spațiile fără să țină seama de ceea ce indivizii ar dori să fixeze o dată pentru totdeauna.

E, teatrul, poate cel mai frumos joc pe care omul și l-a dăruit sieși. Iar nevoia de joc — ca și aceea de dragoste ori de hrană — e irepresibilă. În jocul acesta de-a viata, cu măști posibile și închipiri plauzibile, e ceva adinc, care purifică și eliberează, producînd o neasemuită desfătare. E o artă a solidarității: oricît de singur te-ai simți pe lume, în sala teatrului încerci, pentru o clipă, sentimentul binefăcător al comunității. În vastul amfiteatru de la Epidaur, suferînd, pentru greu înșelatul Filoctet, alături de zece mii de oameni; ori în incomoda sală cu o sută de locuri a unui teatru londonez, trăind ardent, prin arta a doar doi actori, o dramă cumplită a vremii noastre; sau în învăluitoarul lăcaș al teatrului din Piatra Neamț, ascultînd verbul suflu și recepșînd surisul misterios al lui Dumitru Radu Popescu sau al lui Marin Sorescu; în modesta locandă teatrală canadiană din preajma Niagarei; sau în imensa aulă spectaculară de la Shanghai am avut aceeași unică, fierbinte senzație de con-simțire, într-un palpît comun, cu mulțimile prezente. Și oare nu e minunat lucru ca (într-o împrejurare festivalieră internațională) oameni din cincizeci de țări să hohotim, toți odată, aplaudînd spontan, împreună, un moment scenic? Și cit de mult înfrățește risul!

Teatrul e un templu al civilizației. Acolo unde se dărimă un atare lăcaș, întâi năpădește pe ruine otrăvitoarea măselerită și pe urmă se zămislește, prin-

toată lumea iubește teatrul

toată lumea iubește teatrul

tre bălării, o potecă înapoi spre caverna din zorii cuaternarului.

Iubesc teatrul fiindcă e o bucurie a lumii. O lumină eternă. O speranță inbranlabilă. O șansă poetică a umanului de a se regăsi mereu pe sine — chiar și în cele mai grele clipe; chiar și după cele mai grave, ale pierzaniei de sine. Și-apoi, dacă e să fac și o referire personală: mi-a oferit cele mai intense și mai durabile satisfacții, îi port recunoștință, îi sint îndatorat cu toată ființa; iar eu i-am dăruit cea mai mare parte (nu știu dacă și cea mai bună) a vieții mele.

■ Andrei Pleșu

Notă despre teatralitatea vieții

Ort de câte ori reflectăm la tema destinului, ori de câte ori încercăm, așadar, să deslușim „regia” ascunsă a unei biografii, reflectăm, inevitabil, asupra teatralității vieții. Destinul e un concept teatral. La fel, sentimentul că ești asistat, că stai, clipă de clipă, sub ochiul cristalin al vreunui zeu, face parte din cea ce am putea numi un înăscut „complex” teatral al umanității. Azi trăim mai rar și mai palid implicațiile unui asemenea complex. Dar eroii Iliadei, de pildă, se mișcau neîncetat în raza lui, convinși cum erau că fiecare împrejurare a vieții e efectul unei manevre divine. A resimți realul ca pe un spectacol pentru olimpici, a-ți înțelege identitatea ca pe un rol — iată elemente constante ale mentalității grecești. Iar cuvîntul „teatru” în lumea grecilor s-a născut: theatron unește în câmpul său semantic ideea de „observație” nemijlocită (theôrema) cu aceea de „spectacol” (thêama) și cu sap-

tul mirării și al admirației (thaumázein). Începi cu văzul (theorfa) și sfîrșești cu o uimire. Aceasta e experiența oricărui spectator (theorós). Iar viața omului — fie că e „viață de spectator” (theoretikós bios) ca a filosofilor, fie că e viață de „personaj”, viață „jucată” sub o regie străină — cade, fatal, sub incidența unei misterioase teatralități. Ca orice spectacol, viața omului e o permanentă convertire a vizibilului în mirabil. Aproape că s-ar putea judeca reușita unei vieți — ca și aceea a unui spectacol — prin deschiderea ei către categoria mirabilului, iar nereușita, printr-o închidere în vizibilul sterp, în platitudinea strictei senzații, a actului brut.

Toate artele sfîrșesc prin a invoca o altă lume decât cea la îndemînă. Singur teatrul dovedește că locul altceva-ului nu e altundeva decât în lumea obișnuită. Și tocmai amestecul acesta de verosimil și miraculos, de imediatețe și stranietate, de previzibilitate și surpriză, constituie dificultatea și fascinația teatrului. El se raportează la lume ca la o „înscenare” ce trebuie deconspirată. El vede „joaca” dindărătul gravității și abisurile pe care le camuflează plictiseala cotidiană. Teatrul așază lumea cu capul în jos, ca pentru a-i golii buzunarele: aparențele își pierd evidența, iar substraturile inevitabile sînt date în vileag. Prin excelență dezvăluitor — ceea ce se exprimă în ridicarea inaugurală a cortinei — teatrul e un discurs despre nuditatea realului, despre ce rămîne din el, cînd îi întrezărești motivațiile...

Cît despre spectator, el e pus de teatrul modern în condiția în care erau pușt de Homer zeii Iliadei asistă suveran cum se fac și se desfac destinele altora. Doar că spre deosebire de Zeus, de Athena, de Hermes și de Apollon, el nu poate să intervină. E un deus otiosus, un privitor lenes, care are numai puterea de a judeca. A merge la teatru e a recupera o urmă de demiurgie, a încerca să înțelegi cum arată viața planetei de la înălțimea unei galaxii...

toată lumea iubește teatrul